

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ DERSİ KAVRAM BİLGİSİ

1. ÜNİTE: İKİ SAVAŞ ARASI DÜNYA

ANTI-KOMİTERN PAKT Almanya ve Japonya arasında 1936 yılında imzalanmış bir anlaşmadır. Buna göre, her iki ülke, içlerinden birisi SSCB tarafından saldırıya uğrarsa diğerine destek sözü verir. Anti-Komintern Pakt'ı İtalya 6 Kasım 1937'de katılmış ve Berlin-Roma-Tokyo Mihveri teşekkül etmiştir.

BASMACI AYAKLANMASI Sovyet yönetimine karşı Orta Asya'da 1917'de başlayan ve aralıksız olarak 1931'e değin süren ayaklanma hareketi **Türkistan'ın Türklerindir** parolasıyla başlayan milli bir direniş hareketi **ÜYELERİ**: Enver Paşa, Zeki Velidi Togan, Yusuf Akçura, İsmail Gaspiralı

BAUHAUS Almanya kökenli bir sanat (mimari) akımı

BERLİN DUVARI Doğu Almanya vatandaşlarının Batı Almanya'ya kaçmalarını önlemek için Doğu Alman meclisinin kararı ile 13 Ağustos 1961 yılında Berlin'de yapılmaya başlanan 46 km uzunluğundaki duvar. 9 Kasım 1989'da yıkıldı.

BEYAZ ORDU: Bolşeviklere karşı itilaf devletlerinin desteği ile kurulan Çarlık yanlısı ordu.

CHEKA: Lenin döneminde kurulan Gizli Polis Örgütü

CEVRELEME POLİTİKASI ABD'nin, Soğuk Savaş döneminde komünizmin yayılmasını engellemek, ABD'nin güvenliği ile yurtdışındaki etkisini geliştirmek, Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa, Çin, Kore ve Vietnam'da giriştiği genişleme politikasına karşı amacıyla oluşturulmuştur.

DÖRTLÜ TAKRİR 12 Haziran 1945'te CHP'li Celâl Bayar, Refik Koralan, Adnan Menderes ve Fuad Köprülü'nün meclis grubunda açık olarak görüşülmek üzere verdiği öneridir. Dört kişi verdiği için Dörtlü Takrir diye anılır CHP bu dört kişiye karşı çıkararak, Menderes, Köprülü ile Koralan'ın partiden ihraç etmiş Celâl Bayar ise hem milletvekilliğinden hem de partiden istifa etmiştir. Partiden ayrılan bu dört kişi, Ocak 1946'da Demokrat Parti'yi kurmuşlardır.

DUMA: Rus milli meclisi

EMPIRE STATE BUILDING New York'ta 1931 de yapılan gökdelen

GAZAP ÜZÜMLERİ John Steinbeck'in, Amerika'da 1930'lu yılların ekonomik kriz dönemini ve yaşanan dramı anlattığı eser

GESTAPO: Almanya'da Hitler döneminde kurulan gizli polis örgütü.

HAYAT SAHASI (Lebensraum) 2. Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın Alman ırkına yeterli gelmeyeceğine ilişkin mevcut olan fikir. Hitler tarafından Almanya'nın Avrupa'da yayılma politikasının gerekçesi olarak ortaya çıkmıştır. Çekoslovakya'nın işgaliyle, "Hayat Sahası" politikası uygulamaya koyuldu.

HOOVER MORATORYUMU 1931'de ABD Başkanı Herbert Hoover'ın teklifiyle, ulusal ekonomilerin kendilerini toparlama olanağı sağlamak amacıyla borç ödemeleri bir yıl için durdurulması

KARA GÖMLEKLİLER Benito Mussolini yönetiminde silahlı birliklerdir. "Kara Gömlekliler" Napoli'den Roma'ya yürüyüş gerçekleştirdiler. Ülkede bir darbe olabileceğini düşünen mevcut hükümet istifa etti ve başbakanlığa Mussolini getirildi

KARA PERŞEMBE: ABD'de; 24 Ekim 1929'da başlayan, daha sonra bütün dünyayı etkileyen dünya ekonomik krizinin adının konduğu güne denir.

KELLOGG-BRIAND PAKTI Fransa Dışişleri Bakanı Briand ve ABD Dışişleri Bakanı Kellogg öncülüğünde gerçekleşmiştir. Savaşın ulusal politika olarak kullanılmasını yasaklayan bir uluslararası anlaşmadır. ABD'nin dünya siyasetine geri dönüşüdür.(Monroe Politikasını terk etmesidir.) Briand-Kellogg Pakti Rusya-ABD gruplaşmasının başlangıcı; bugünkü NATO'nun temeli olarak gösterilir. Bu paktla ABD Rusya'ya karşı kendi grubunu kurmuştur. Litvinov Sözleşmesi de VARŞOVA Paktının temeli sayılır.) Fransa ve İtalya pakta imza atmadılar. Fransa, İngiltere'nin Almanya ile yakınlaşmasından rahatsız olduğu için; İtalya ise yayılmacı politikasından dolayı imza atmamıştır. 1929 Ocak ayında Türkiye de katılmıştır.

KGB: Rus gizli haber alma örgütüdür

KIZIL ORDU: Bolşeviklerin Beyaz orduya karşı mücadele verdiği ordudur.

KLİRİNG SİSTEMİ Ekonomik kriz esnasında Türkiye'de uygulanan Malımızı alının malını satın alma ilkesi

KOLEKTİFLEŞTİRME: Stalin tarafından köylülerin küçük topraklarını makinalarla donatarak büyük çiftliklere dönüştürülmesini öngören ekonomi politikasıdır.

KORBASI: Basmacı Hareketinin liderlerine verilen isimdir.

LENİN (1870-1924), Rus devrimci, Bolşevizm'in kurucusu,

LOCARNO ANT: 1925 Yılında Dünyada barış ortamının kurulması amacıyla ABD, İngiltere, Almanya, Japonya, Çekoslovakya ve Belçika gibi devletler arasında yapılan antlaşmadır.

MAGINOT HATTI: Fransız savunma hattı. Birbirinden bir top atımı uzaklıkta 50 savunma kulesi ve bunlara bağlantılı yeraltı sığınaklarından oluşuyordu. Burada askerlerin yaşaması için her şey mevcuttu. Almanlar Arden ormanlarından Fransız hatlarını yararak aşımaz Maginot Hattı'nı üç günde geçtiler. Belçika sınırına yıkılmış olan Fransız ordularını arkadan sararak teslim aldılar.

MANDACILIK: Güçsüz bir devletin güçlü bir devletin himayesinde yaşamasıdır. İngiltere ve Fransa tarafından sömürgecilik yerine ortaya atılmıştır.

MAO ZEDONG Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurucu ve önderi

MARE NOSTRUM (Akdeniz için Bizim Deniz) Mussolini, Akdeniz'de Roma İmparatorluğunu yeniden canlandırma projesi. Bu proje ile Adriyatik ve Akdeniz'i etki alanına almak istemiştir.

MELİ RESTORASYONU: 1867 yılında tahta geçen Japon İmparator Mutshuhito'nun Batı tarzı yenilikler içeren reform süreci. (aydınlanmış yönetimi) 1912'de sona ermiştir

MİLLETLER CEMİYETİ: Paris Barış Konferansında ABD tarafından kurulması teklif edilen dünya barışının korunması amacıyla 10 Ocak 1920 de kurulan cemiyettir. Türkiye 1932 de üye olmuştur.

MİLLİ İKTİSAT VE TASARRUF CEMİYETİ: 1929 da dünya ekonomik krizine karşı yerli mallarının kullanılmasını öngören cemiyettir. TBMM başkanı Kazım Özalp tarafından Atatürk'ün direktifiyle kurulmuştur.

MONROE DOKTRİNİ, ABD Başkanı James Monroe'nin, 1823'de Amerika'nın kendi içine kapanarak Avrupa'dan kendisini dışlama politikası olarak kongreye sunduğu doktrin.

MUTSUHİTO Japonya'da meiji restorasyonunu başlatan imparatordur

N.E.P. (Novoya Ekonomişeskaya Politika) Lenin'in ekonomiyi canlandırma politikasıdır. Tarım ürünlerine el koymaktan vazgeçildi. Ürünleri pazarlama özgürlüğü verildi. Yabancı sermayeye bazı imkânlar verildi. Devlet büyük sanayi yatırımları yaptı.

NAZİZM: Almanya'da Ari ırkını "Germelerin" üstün ırk olduğunu ileri süren, aşırı milliyetçi ve saldırgan ideolojidir.

NEW DEAL: 1929'da bir perşembe günü New York stock exchange 'de yaşanan çöküşe takiben Roosevelt tarafından başlatılan kalkınma planı. Amerikan ekonomisi tarihinde ilk kez devlet müdahalesine maruz kalıyordu.

SAAD ZAGLUL: Mısırın bağımsızlığı için çalışmış Mısırlı milliyetçidir.

SCALA NUTKU: İtalya'da Faşist Lider Benito Mussoli'nin 1926'daki nutkudur. "Her şey devlet içinde ve devlet için, hiçbir şey devlet dışında ve başka bir şey için değildir. (...) Birey devlette uyumlu ölçüde önemlidir."

SELF DETERMİNASYON Ulusların kendi geleceklerini belirlemesi kavramıdır. Bir ulus ya da yabancı bir güce bağımlı olmadan ayrı bir devlet halinde örgütlenebilmesi

SSCB: Rusya, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermeni, Estonya, Gürcistan, Kazak, Kazak, Kırgız, Letonya Litvanya, Moldova, Ukrayna, Tacik, Türkmen ve Özbek Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinden meydana gelmiştir.

STALİN 1922'den, 1953 yılındaki ölümüne kadar 31 sene boyunca Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri. Lenin'in ölümünden sonra, Sovyetler Birliği'nin lideri konumuna gelmiştir

SÜRREALİZM, Ressamların gerçekte olmayan unsurlar ve düşünceler kullanarak, kendi hayalgüçleriyle oluşturdukları eserlerdir Özellikle Salvador Dali bu akımın başlamasında ve gelişmesinde önemli yere sahiptir.

WEİMER ANAYASASI (Ağustos 1919) : I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da demokratik düzene geçilmek için kabul edilen anayasadır.

YATİSTİRMA POLİTİKASI İngiltere Başbakanı Chamberlain'la özdeşleşen politikadır. Hitler'in esas ilgi alanının doğuda olduğuna inanan Chamberlain, SSCB'ye karşı Almanya'nın kendileriyle iş birliğine gireceğini düşünüyordu. Almanya, Çekoslovakya'yı işgale başlayınca yatıştırma politikası sona erdi.

ZEKİ VELEDİ TOGAN Basmacı Hareketi'nin içinde bulundu. Türkistan Millî Birliğinin kurucusu ve ilk başkanı oldu. Millî Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi ile Fuat Köprülü, Rıza Nur, Yusuf Akçura'nın daveti üzerine Türkiye'ye geldi. 20 Mayıs 1925'te Türkiye'de Maarif Vekaleti Telif ve Terçime Encümenine tayin edildi. 1939'da talep üzerine Türkiye'ye gelerek İstanbul Üniversitesinde Umumi Türk Tarihi Kürsüsünü kurdu ve ordinarıus profesör oldu. Togan 26 Temmuz 1970'te İstanbul'da vefat etti

2. ÜNİTE: 2. DÜNYA SAVAŞI

Mihver Devletler :

Almanya: Adolf Hitler

İtalya: Benito Mussolini

Japonya: İmparator Hirohito

Çelik Pakt: Savaşın başlamasından önce İtalya ile Almanya arasında imzalanmıştır.

Müttefik Devletleri:

Fransa: Vichy hükümetinin lideri Mareşal Petain. İngiltere'deki Fransız Direniş hareketi

lideri Charles de Gaulle

İngiltere: 1940'a kadar Neville Chamberlain, Temmuz 1945'e kadar Winston Churchill,

1945'ten sonra Clement Attlee

ABD: Nisan 1945'e kadar Franklin Roosevelt, 1945'ten sonra Harry S. Truman

SSCB: Joseph Stalin

ANSCHLUSS: Almanya'nın Avusturya ile birleşme projesidir. 13 Mart 1938'de Avusturya, Almanya'ya katıldı.

ATLANTİK BİLDİRİSİ (14 Ağustos 1941) Müttefiklerden yana tavır almaya başlayan ABD, İngiltere ile görüşmelerini sıklaştırdı. İki devlet arasında yapılan görüşmeler sonucunda bir bildiri yayımlandı. Atlantik Bildirisi olarak kabul edilen bu bildiriye göre; 1. Savaşın sonra toprak kazanılmayacak. 2. İlgili halkın onayı alınmadan toprak değişikliği yapılmayacak. 3. Uluslar kendi geleceklerini saptayacaklar (self-determinasyon)4. Uluslararası iş birliği gerçekleştirilip geliştirilecek. 5. Temel ham maddelerden eşit biçimde faydalanılacak. 6. İnsanlar korku ve açlıktan kurtarılacak.7. Açık denizlerde ticaret serbestliği gerçekleştirilecek. 8. Mihver Devletler silahtan arındırılacak ve savaşın sonra topyekün silahsızlanmaya gidilecek.

BARBAROSSA HAREKATI, Hitler'in Rusya'yı işgal planıdır Aynı zamanda II. Dünya Savaşı'nın Doğu Cephesi'ni açan harekattır. Tarihin en geniş çaplı askeri harekâtı olarak nitelendirilir.

DE GAULLE Fransız general ve devlet adamıdır. Fransız ulusal kurtuluş komitesinin başkanı oldu. 1958'de cumhurbaşkanı seçilerek siyasete geri dondu.

DAVİD EISENHOWER (1890-1969) ABD'li generaldir. 1944'te Normandiya çıkarmasında başarılı oldu. 1951 de NATO'nun ilk başkomutanı olmuştur. Savatsan sonra (1953-1961) iki dönem arka arkaya ABD'nin başkanlığını yaptı. ABD'nin 34. Başkanı. Döneminde 1958'de Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA) kuruldu

ENIAC II. Dünya Savaşı esnasında ABD'li bilim adamları tarafından inşa edilen ilk bilgisayardı.

ENOLA GAY 6 Ağustos 1945'te ilk atom bombası bu uçaktan Hiroşima şehrine atılmıştır. Pilotu ise Paul Tibbets'tir. Bu uçaktan Hiroşimaya atılan bu bombanın adı küçük çocuk 3 gün sonra Nagazaki'ye atılan (Bu bombanın ilk hedefi Fukuoka'yı fakat hava kapalı olduğu için hedef Nagazaki'ye çevrildi.) diğer bombanın adı ise şişman adamdır.

HÜSEYİN NUMAN MENEMENCİOĞLU (2. Dünya Savaşı) (1942 - 1944 yılları) arasında Türkiye Dışişleri Bakanı, Annesi Namık Kemal'in kızı Feride Hanım'dır.

KARABORSA, piyasa koşullarının ya da yapay nedenlerin yarattığı ürün darlığından yararlanarak kanun otoritesinin koyduğu ya da kontrol ettiği fiyatlardan daha yüksek fiyata satış yapılan piyasa. Özellikle yokluk dönemlerinde ya da bazı ürünlerin kontenjona bağlandığı zamanlarda ortaya çıkan bu yasadışı ve gizli ticarete, amaç herhangi bir nedenle piyasada bulunmayan bir ürünün, el altından piyasa değerinden yüksek fiyatla satılmasıdır

KARTAL HÜCUMU: 2. Dünya savaşında Almanların İngiltere'ye düzenlediği hava saldırısı

KÖY ENSTİTÜLERİ Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un önderliğinde hazırlanan bir projedir. Amaç kırsal alandan gençleri, köy ve tarımla iç içe geçen bir eğitimden sonra öğretmen olarak köyün hizmetine vermek ve kırsal kesimde ilköğretim sorununu devlet bütçesine büyük bir yük getirmeden çözmektir. 1954'te kapatılmıştır

MİLLİ KORUMA KANUNU Ocak 1940'ta CHP iktidarının çıkarttığı ve hükümete fiyatları saptamada, ürünlere el koymada, hatta zorunlu çalışma yükümlülüğü getirmede sınırsız yetkiler veren yasa.

NORMANDİYA ÇIKARTMASI 6 Haziran 1944'te Alman işgali altındaki Fransa'ya İngiliz ve ABD birlikleri tarafından yapılan (General Eisenhower kumandasındaki) tarihin en büyük çıkartma hareketi

NÜRNBERG ULUSLARARASI ASKERİ CEZA MAHKEMESİ Ekim 1945'te, ABD, Birleşik Krallık, Fransa ve Sovyet Birliği'nin açtığı ünlü dava. Almanya'nın Nürnberg şehrinde yapıldığı için bu isimle anılmıştır. Mahkemede Nazi Partisi "insanlık suçu, savaş suçları, dünya barışına karşı işlenen suçlar ve savaşa sebep olmak" suçlarından yargılandı. Dünya barışına karşı işlenen suçlar tanınımın ilk kez bu davada söz edildi.

ÖDÜNÇ VERME VE KIRALAMA YASASI ABD'nin, II. Dünya Savaşında, Hitler'e karşı savaşan devletlere yaptığı "bedeli savaş sonunda ödenmek şartıyla" her türlü silah, hammadde, yedek parça ve yiyecek dahil her türlü yardım programı. 1941 yılında Roosevelt tarafından ABD kongresine tasarı olarak sunuldu.

PEARL HARBOR SALDIRISI Japon İmparatorluk Deniz Kuvvetleri'nin 7 Aralık 1941 sabahı Hawaii adalarının bulunan Pasifik Filosu ve Pearl Harbor askerî üslerine karşı düzenlediği saldırıdır

REİCH: Hitlerin bütün Almanca konuşan toplulukları tek bir Alman Devleti (Reich) altında toplamaya amaç edinen ülküsünün sloganıdır. 1933'te iktidara geldikten sonra Avusturya'nın Almanya'ya katılmasından sonra dış politikasının ikinci aşaması olan hayat sahası için çalışmaya başladı.

SOROKU YAMAMOTO (1884-1943) Japon amirali, Pearl Harbor düzenleyicisi ve planlayıcısıydı.

TOPRAK MAHSULLERİ VERGİSİ (Haziran 1943) Tarım ürünlerindeki fiyat artışlarından yararlanılan gelirlerini vergilendirmek amacıyla çıkarılmıştır. Toprak ürünlerinden yüzde 8-12 oranında vergi alınması ön görülmüştür.

VARLIK VERGİSİ KANUNU (11 Kasım 1942) II. Dünya Savaşı'nın getirdiği ekonomik şartları istismar ederek yüksek kazançlar elde ettikleri halde kazançları ile uyumlu vergi vermeyenleri hedeflemiş bir vergi kanunudur.

VİCHY HÜKÜMETİ II. Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın Fransa'yı işgali sırasında Fransa'nın Vichy kenti çevresinde kurulan Almanya'nın kuklası devlet (Temmuz 1940 - Eylül 1944). Devlet başkanlığına I. Dünya Savaşı'nın Fransız kahramanlarından Mareşal Philippe Pétain getirilmiştir

YENİ DÜZEN Batılıların doğu Asya'dan atılmasını öngören Japonya'nın yayılmacı politikası

*Almanya'nın Versay Antlaşması koşullarına uymaması, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olmuştur.

*Almanya'da Hitler, Alman Nasyonal-Sosyalist İşçi Partisi (Nazi Partisi)ni kurmuştur.

*Hitler, "Tek millet, tek devlet" ve "Hayat Sahası" düşüncelerini gerçekleştirmeye çalışmıştır.

*Japonya - İtalya - Almanya arasında Mihver Devletler Grubu oluşturulmuştur.

*Almanya, SSCB üzerine Barbarossa Harekâtı'nı düzenlemiştir. SSCB, Stalingrad Savaşı ile Alman ordularını geri püskürtmüştür.

*ABD, Pearl Harbour Saldırısı sonucunda Müttefik devletleri yanında yer alarak İkinci Dünya Savaşı'na katılmıştır.

Müttefik devletler düzenledikleri Normandiya Çıkartması ile Fransa'yı Almanya'nın işgalinden kurtarmayı başarmışlardır.

*Roosevelt ve Churchill arasında yapılan görüşmelerden sonra 1941 yılında Atlantik Bildirisi yayımlanmıştır.

*Almanya'nın teslim olmasından sonra İngiltere, ABD ve SSCB, Avrupa'da ortaya çıkan sorunları görüşmek üzere 17 Temmuz - 2 Ağustos 1945 tarihinde Berlin yakınlarında Potsdam Konferansı'nı düzenlemişlerdir.

*Milletler Cemiyeti'nin yerine 1945 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın merkezi New York'tur.

*Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kurucuları arasında yer alan ABD, İngiltere, Çin, Rusya ve Fransa'nın veto hakları vardır.

*Uluslararası Adalet Divanı'nın merkezi Hollanda'nın Lahey şehrinde yer almıştır.

*1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si yayımlanmıştır.

*Adana ve Tahran konferanslarında İngiltere Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'nda kendi yanlarında görmeye zorlamıştır.

*Türkiye 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya savaş ilan ederek müttefik devletlerin yanında yer almıştır.

*II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de İsmet İnönü, **cumhurbaşkanlığı** görevini sürdürmekteydi. **Başbakanlar** ise Saydam ve Şükrü Saracoğludur.

*Türkiye'de İkinci Dünya Savaşı sırasında zenginleşen halktan Varlık Vergisi alınmıştır.

*1940 yılından sonra ülkemizde kırsal eğitime öğretmen yetiştirmek amacıyla Köy Enstitüleri açılmıştır.

*Atatürk'e mektup göndererek Hitlerin soykırımından kurtulan bilim insanlarının Türkiye'ye alınmasını isteyen kişi ünlü fizikçi Albert Einstein'dır.

3. ÜNİTE: SOĞUK SAVAŞ

6-7 EYLÜL (1955) OLAYLARI Kıbrıs olaylarının yaşandığı dönemde İstanbul'da bir gazetenin aksam baskısında Atatürk'ün Selanik'te doğduğu eve bomba atıldığı ile ilgili yalan bir haber yazıldı. Bunu üzerine Beyoğlu istiklal caddesindeki dükkânlar ve evler basta olmak üzere gayrimüslim vatandaşlara ait konutlar kiliseler ve mezarlıklar yağmalandı ve tahrip edildi. On binlerce Rum kökenli Türk vatandaşı Yunanistan'a göçmek zorunda kaldı.

AET Birliği'nin asıl temeli ise 9 Mayıs 1950 tarihinde Fransız Dış İşleri Bakanı **Schuman**'ın yayımladığı bir bildiri (ile atılmıştır.. Fransa, Federal Almanya, Belçika, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda'nın katılımıyla Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kurulmuştur(18 nisan 1951). Bu başarılı girişim, Avrupa'da daha geniş kapsamlı ekonomik birleşmenin gerçekleştirilmesine yönelik yeni görüşlerin doğmasına yol açmış ve 1957'de Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur. Maastricht Antlaşması (1991) ile Avrupa Birliği adını almıştır

ASEAN: Güneydoğu Asya Milletleri Birliği (8 Ağustos 1967).

ATATÜRK'Ü KORUMA KANUNU, 31 Temmuz 1951'de kabul edilmiş Türkiye Cumhuriyeti kanunudur. Konusu, Atatürk'e karşı işlenecek suçlardır. Demokrat Parti iktidarınca çıkarılmıştır

AVRUPA KONSEYİ 5 Mayıs 1949'da, Belçika, İngiltere, Danimarka, Fransa, Hollanda, İrlanda, İsveç, İtalya, Lüksemburg ve Norveç'in katılımıyla kurulan birliktir. Konseyin çalışma alanları, insan hakları, medya, hukuki iş birliği, sosyal dayanışma, sağlık, eğitim, kültür, spor, gençlik vb. olarak belirlenmiştir. **Türkiye Konseye 8 Ağustos 1949'da üye olmuştur**

BAĞDAT PAKTİ (1955) ve CENTO 1959 SSCB'nin Orta Doğu'ya sızmasını önlemek amacıyla Türkiye Irak Pakistan İran arasında Bağdat'ta bir ittifak antlaşması imzalanmıştır. Irak'ta yapılan askerî darbenin ardından monarşinin yıkılması üzerine 24 Mart 1959'da da Irak, Bağdat Pakti'nden çekildiği resmen açıkladı. Irak'ın ayrılmasından sonra Pakt'in merkezi Ankara oldu.

1959'da da Bağdat Pakti'nin adı "Merkezi Antlaşma Örgütü" yani "CENTO" olarak değiştirildi.

BALFOUR DEKLARASYONU İngiltere Dışişleri Bakanı Balfour'un 1917'de yayımladığı İngiltere'nin Filistin'de bir Yahudi Devleti kurulması fikrini desteklediğini belirten ve Yahudilerin Filistin'e göç etmelerine göz yuman deklarasyonu.

BERLİN BUHRANI 2. Dünya Savaşı sonunda Almanya dört işgal bölgesine ayrıldı.(Fransa, Abd, İngiltere, Ssrb)Batılılar işgal altındaki bölgeleri birleştirdi. SSCB'nin batılıları Berlin'den atmaya çalışması sonucu SSCB nin Berlini ablukaya alması

COMINFORM ABD'nin Truman Doktrini ve Marshall Planı gibi faaliyetleri karşısında 1947'de Sovyet Rusya, Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Polonya, Fransa, Çekoslovakya ve İtalya komünist parti liderlerinin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Amacı SSCB'nin savunulması ve emperyalizmle mücadele edilmesidir.

COMECON 1949'da Sovyet Rusya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya ve Çekoslovakya'nın önderliğinde kurulmuş; daha sonra Demokratik Almanya, Arnavutluk, Küba ve Moğolistan da oluşuma katılmıştır. Kurulmasında ABD'nin açıkladığı Marshall Planı'nın yanı sıra ülke üyelerinin ekonomilerini geliştirmek için iş birliğine gitmek istemeleri de etkili olmuştur.

EISENHOWER DOKTRİNİ 1957 ABD Başkanı Eisenhower, Orta Doğu'nun SSCB'nin kontrolüne girmesini engellemek ve bölge halkını ABD'nin yanına çekmek için ortaya koyduğu fikir

İNSANCIL KOMÜNİZM 1967 yılında Çekoslovakya Komünist Partisi Genel Sekreterliğine Alexander Dubçek'in getirilmesiyle "Prag Baharı" denilen olaylar başlamıştır. Dubçek'le başlayan "insancıl komünizm" gibi liberal sayılabilecek hareketler Sovyetlerin 1968 Ağustosunda bu ülkeyi askerleriyle işgal etmesiyle sona ermiştir.

JAWAHARLAL NEHRU: Hindistan'ın ilk başbakanı oldu ve ölümüne kadar bu görevde kaldı.

MAHATMA GANDHI Hindistan Bağımsızlık Hareketi'nin siyasi ve ruhani lideri.

MARSHALL PLANI (1947):Avrupa'nın iktisadi, sosyal ve siyasal sorunlarını çözmek amacıyla. Bu plan Avrupa ülkelerine Amerikan malı hazine ve makine yardımını kapsıyordu.

MİLLET PARTİSİ Fevzi Çakmak, Yusuf Hikmet Bayur, Osman Bölükbaşı, ve Yusuf Kemal Tengirşenk tarafından 20 Temmuz 1948'de DP den ayrılarak kurulan parti.

MİLLİ KALKINMA PARTİSİ, Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili rejimdeki ilk muhalefet partisidir. Nuri Demirağ tarafından 1945'te kurulmuştur

MOLOTOF PLANI Sovyet Rusya Marshall Planı'na karşılık kendi uydu devletleri için uygulamaya koymuştur.

MUHAMMET ALİ CİNNAH: Pakistan'ın kurucusu ve ilk devlet başkanı

NATO (Kuzey Atlantik Pakti) Amacı Sovyet yayılmacılığını durdurmak.1949'da İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya, Danimarka, İzlanda, Norveç, Portekiz, Lüksemburg, Kanada ve ABD tarafından kurulmuştur. Türkiye, 1952'de pakta üye olmuştur.

NEİL ARMSTRONG 1969 tarihinde Apollo 11 ile aya ilk ayak basan insan oldu. Ay üzerinde yaptığı yürüyüşte ilk söylediği ve tarihe geçen cümle şudur: " insan için küçük, insanlık için dev bir adım"

PANMUNJOM MÜTAREKESİ Kore savaşını bitiren antlaşma

SEATO (8 Eylül 1954) : Bu Teşkilat ABD, İngiltere, Fransa, Yeni Zelanda, Avustralya, Filipinler, Tayland, Pakistan'dan oluşmuştur. ABD SSCB'yi ve Çin'i Batı Avrupa kıyılarından Pasifik'e kadar uzanan bir çember içine almıştı.

SOĞUK SAVAS ; Doğu Bloku ülkeleri ile Batı İttifakı (NATO) arasındaki uluslararası siyasi ve askeri gerginliktir. Soğuk Savaş 'deyimi ilk kez 1947'de Abd'li Bernard Baruch tarafından kullanılmıştır

SPUTNIK 1957'de SSCB tarafından uzaya gönderilen ilk uydu.

SÜVEYS BUNALIMI Mısır lideri Nasır'ın Süveys Kanalı'nı millileştirdiğini açıklamasıdır. İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle İsrail, Mısır'a saldırmış, ABD'nin uyarısıyla İsrail, Mısır'dan çekilmiştir.

TAHSİN YAZICI Kore'ye giden Türk Tugayının komutanı. Kore savaşı Türkiye'nin NATO'ya alınmasında olumlu bir etkiye bulunmuştur.

TRUMAN DOKTRİNİ (1947): ABD'nin batı dünyasının liderliğini üstlenmek amacıyla yaptığı ilk girişimdir. Yeryüzünün iki bloğa ayrıldığını ve SSCB-ABD mücadelesinin başladığını ilan edilmiştir. Doğu Avrupa ve Balkanlardaki bölünmeyi kesin çizgilerle ortaya koymuştur. Abd, Yunanistan ve Türkiye'ye yardım ederek SSCB'nin Balkanlarda ve Ortadoğu'da yayılmasını önlemeye çalıştı.

VARSOVA PAKTI 1949'da NATO'nun kurulmasına karşılık Doğu Bloku ülkeleri de savunma ve iş birliği amacıyla 14 Mayıs 1955'te Varsova Paktı'nı kurmuşlardır.

YURİ GAGARİN 12 Nisan 1961'de, Vostok 1 adlı uzay aracıyla insanlı uzay uçuşunu gerçekleştirdi,

*II. Dünya Savaşı sonrası ABD ve SSCB'nin liderliğinde dünya iki kutba ayrılmıştır. Bu döneme "Soğuk Savaş Dönemi" denir.

*Berlin Buhranı'ndan sonra Almanya, Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

*Varsova Paktı, Cominform, Comecon gibi teşkilatların kurulmasında SSCB oldukça etkili olmuştur.

*ABD ve Batılı devletler tarafından SSCB önderliğinde oluşturulan Doğu Bloku'na karşı 1949 yılında NATO (Kuzey Atlantik Savunma Paktı) kurulmuştur.

*Truman Doktrini ve Marshall Planı Komünist Rusya'nın yayılmasına karşı ABD tarafından alınan önlemler arasındadır.

*Schuman Planı'nı kabul eden Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'ni kurdular.

*Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun adı 1990'da Avrupa Topluluğu, 1994'te ise Avrupa Birliği olarak değiştirilmiştir.

*İsrail Devleti, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1948 yılında kurulmuştur.

*Eisenhower Doktrini ile ABD, Orta Doğu'daki güç ve otoritesini korumaya çalışmıştır.

*Soğuk Savaşın ilk sıcak çatışmasında ABD ve SSCB karşı karşıya gelmiştir.

*Kore Savaşı 27 Temmuz 1953 tarihinde imzalanan Panmunjon Anlaşması ile sona ermiştir.

*Hindistan, İngiltere'den ayrılarak bağımsızlığını elde etmiştir. "Sessiz Direniş" hareketini başlatarak Hindistan'ın bağımsızlığında etkili olan kişi Mahatma Gandhi'dir.

*Muhammed Ali Cinnah, Pakistan'ın bağımsız devlet olmasında etkili olmuştur.

*II. Dünya Savaşı'ndan sonra Asya ve Afrika'da bağımsızlıkların kazanılan ülkelere "Üçüncü Dünya Ülkeleri" denir. Üçüncü Dünya Ülkeleri barış içinde bir arada yaşamak ilkesini Bandung Konferansı'nda kabul etmişlerdir.

*Türkiye, Kore Savaşı'na asker göndermesi üzerine 1952 yılında NATO'ya alınmıştır.

*Türkiye, 1946 yılında ilk kez çok partili hayata geçmiştir.

*Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü yayımladıkları Dörtlü Taktik bildiririnden sonra Demokrat Parti'yi kurmuşlardır.

*SSCB tarafından insansız ilk uydu olan Sputnik uzaya gönderilmiştir.

*Türkiye, 1958 yılında Uluslararası Para Fonu olan IMF'den ilk defa dış borç almıştır.

4. ÜNİTE: YUMUŞAMA DÖNEMİ

1975–1978 SİLAH AMBARGOSU Amerikan Kongresi'nin 1974 Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra Türkiye'ye misilleme olarak 5 Şubat 1975'ten itibaren Türkiye'ye silah ambargosu uygulanması kararı almıştır. Böylece ABD Türkiye'ye silah yardımıyla bulunmayı kesmiştir. NATO içinde müttefik durumunda bulunan iki devletten birinin diğerine silah ambargosu tatbik etmesi Türkiye'nin dış politikadaki yalnızlığını bir kez daha gözler önüne sermiştir.

AKRİTAS PLANI Türk halkı ani bir saldırı ile yok edilecek ve Kıbrıs Yunanistan'a bağlanacaktı.

ARPANET 1969 yılında ilk olarak ABD'de bilim adamları arasındaki iletişimi sağlamak maksadı ile deneme niteliğinde olan "ARPANET" kuruldu. Daha sonra " ABD'deki bütün üniversitelerin araştırma kuruluşlarının bilgisayarlarını bünyesinde toplayarak büyüdü.

ASALA Ermenilerin kurduğu terör örgütü

BAAS HAREKETİ "Yeniden doğuş" anlamına gelir Baas partisi 1940'ta Şam'da kuruldu Baas hareketinin amacı sosyalist bir sistemle yönetilen birleşik laik bir arap toplumu kurmaktır.

BAĞLANTISIZLAR Doğu ve Batı bloklarından ayrı hareket eden ülkelerin başlatıldığı harekettir. Bu hareketin liderleri Hindistan, Yugoslavya ve Mısır'dır. 1955'te Endonezya'da yapılan **Bandung** Konferansı sonucu Bağlantısızlar, ABD ve Sovyet Rusya'nın nükleer gücü karşısında bağımsızlıklarını korumak için aralarında birlik ve dayanışma sağlamaya kararlaşmışlardır.

DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI (DPT) Devletin ekonomik, sosyal, kültürel amaçlarının belirlenmesinde hükümete danışmanlık yapmak ve belirlenen amaçlar için kalkınma planları hazırlamak amacıyla 1960 yılında kuruldu.

EĞE HAVA SAHASI (FİR HATTI - UÇUS BİLGİ BÖLGESİ) Yunanistan ise Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra, Ege Denizi'nin tümünü "tehlikeli bölge" ilan ederek ve bölgede FIR hizmetlerini durdurarak Ege semalarını uluslararası hava trafiğine, dolayısıyla da Türk sivil ve askeri uçaklarına kapattı. Türkiye'nin Ege'deki haklarını zedeleyen bu durum, özellikle sivil havacılık yönünden çetnli zorluklarla karşılaşılmasına ve iki ülke arasında da yeni bir sorunun ortaya çıkmasına yol açtı.

ENOSIS Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını ifade etmektedir.

ENVER SEDAT (1918 – 1981) Mısır'ın üçüncü devlet başkanıdır. Mısır Kralı Faruk'a karşı 23 Temmuz 1952'de yapılan darbeye katılarak siyaset alanında kendini tanıtan, 1960–1969 yılları arasında meclis başkanlığı yaptıktan sonra 1970'te başkan Cemal Abdül Nasır'ın ölümü üzerine 5 Kasım'da onun yerine geçen Mısır devlet başkanı. 1973 yılında meydana gelen Yom Kippur Savaşı'ndan sonra 1975'te Sovyetler Birliği ile ilişkileri kesmiş ve İsrail'i, Kudüs'ü ziyaret ettiği 19 Kasım 1977 tarihinden itibaren iyi ilişkiler geliştirmiş, 17 Eylül 1978'de ABD'nin arabuluculuğunda, İsrail ile masaya oturarak, Camp David Sözleşmesini imzalamıştır. Bu antlaşma ile İsrail tarafından Altı Gün Savaşı'nda elde geçirilen Sina Yarımadası, Mısır'a geri verilmiştir. Barış çabalarının sonucu olarak, Menahem Begin ile birlikte 1978 yılı Nobel Barış Ödülünü almıştır. 1981'de, Mısır'ın bağımsızlığının kutlandığı tören sırasında silahlı saldırıya uğrayarak öldürüldü. Resmigeçit töreni sırasında askeri konvoy içinde bulunan Halit el-İslambuli tarafından önce el bombaları atılmak suretiyle, Sedat'a, üst düzey komutanlara ve diğer seçkin yöneticilere saldırılmış, daha sonra ise otomatik silahlarla platformun önüne gelinerek platformda bulunanlar taranmıştır. Bu saldırı sırasında Enver Sedat'a 72 kurşun isabet etmiştir.

EOKA 1950'li yılların başlarında Kıbrıs adasının Yunanistan'a bağlanması hedefine ulaşmak için Yorgo Grivas liderliğinde "gerilla savası" yapmak amacı ile kurulmuş bir gizli örgüttür .

FAZİL KÜÇÜK, 14 Mart 1906 tarihinde Lefkoşa'da dünyaya geldi. Lefkoşa lisesinden sonra Lozan tıp fakültesini bitirdi Kıbrıs'a döndükten sonra belediye meclisi üyeliğine seçildi. Kıbrıs Türk 'tür partisi ile Türk toplumunun haklarını savunmak için mücadeleye başladı Kıbrıs cumhuriyetinde cumhurbaşkanı yardımcısı oldu. 1974 Kıbrıs barış harekâtından sonra cumhurbaşkanı yardımcılığı fiilen sona erdi ve siyasi yaşamdan çekildi. 1984'te hayatını kaybetti.

İRAN DEVRİMİ: 1979'da sürgündeki lider Ayetullah Humeyni'nin ülkeye dönmesiyle İran İslam Cumhuriyeti kuruldu.

İRANGATE OLAYI İran'ın Irak savaşı esnasında İsrail aracılığı ile ABD'den silah satın alması olayı.

İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜ : 1969'da El-Aksa Camisinin kundaklanması üzerine Ürdün Kralı Hüseyin'in önerisiyle toplanan İslam Zirvesi sonucu kurulmuştur. Örgütün genel sekreterliğini 2005'ten itibaren Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu yürütmektedir.

İTHAL İKAMECI EKONOMİ, 1960–1970 yılları arasında uygulanan bu ekonomi modeli ile daha önce ithal edilen tüketim mallarının ülkede üretimi amaçlanmıştır. Bu dönemde, sanayi daha çok demir-çelik, çimento, kâğıt, kimya, petrol rafinerisi, alüminyum ve madencilik alanında yoğunlaştı. 1970'li yıllarda uygulanan "**ileri ithal ikameci model**" ile buzdolabı, televizyon, çamaşır makinesi gibi dayanıklı tüketim mallarının yanı sıra ülkemizde artık otomobil de üretilmekteydi.

JOHNSON MEKTUBU 1964 tarihinde Türkiye hükümeti Kıbrıs'a çıkarma yapma kararını açıkladı ve gerekli hazırlıklara başladı. Yaşanan gelişmelerden rahatsızlık duyan ABD Başkanı Johnson tarafından imzalanan mektup 5 Haziran 1964'te Türkiye başbakanı İnönü'ye iletildi. Mektupta, Türkiye'nin adaya tek taraflı müdahalesinin Türk ve Yunan tarafları arasında savaşa yol açabileceği ve NATO üyesi olan bu iki ülkenin savaşmasının kabul edilemez olduğu ifade edilmiştir. Türkiye'nin müdahale kararı almadan önce müttefiklerine danışması gerektiği anımsatılmıştır. Ayrıca bu savaşın Sovyetler Birliği'nin de Türkiye'ye müdahale ihtimalini doğuracağı ve NATO'nun böyle bir durumda Türkiye'yi savunma konusunda isteksiz olacağı ima edilmiştir. ABD'nin Türkiye'ye sağladığı askeri malzemenin bu müdahalede kullanılmasına izin verilmeyeceği belirtilmiştir. Mektubun ardından Türkiye müdahale kararından vazgeçmiştir.

KANLI NOEL Eokacıların Kıbrıs'ta 24 Aralıkta 1963'te 24 Türk'ü şehit ettiği olay

KEŞMİR Pakistan'la Hindistan arasında günümüze kadar çözümlenemeyen bir sorun.

KIBRIS HELEN CUMHURİYETİ Kıbrıs Rum lideri Makarios, Nicos Sampson'un düzenlediği bir darbeyle düşürüldü. Böylece Yunanistan Kıbrıs'a açıkça müdahale de bulunmuş oldu. EOKA üyeleri Nikos Sampson'u cumhurbaşkanlığına getirirken "**Kıbrıs Hellen Cumhuriyeti**"ni ilan ettiler.

KİTA SAHANLIĞI Kara sularının bitiş noktasından başlayan deniz altındaki devamını ifade eder

KÜBA BUHRANI Küba'da Fidel Castro tarafından sosyalist bir idarenin kurulması ve Sovyet Rusya'nın Küba'ya füze yerleştirilmesiyle başlayan krizdir. Küba'daki SSCB, **Türkiye'deki Jüpiter** füzelerinin sökülmesiyle kriz çözüldü. Olaydan sonra iki ülke arasında yanlış anlaşmaların önlenmesi için Kırmızı Telefon Hattı kuruldu.

MEKİK DİPLOMASİSİ 1973 Arap-İsrail Savaşı BM'nin kararı doğrultusunda sonra ermiş ancak barış sağlamadı. ABD dışişleri Bakanı Henry Kissinger sorunu çözmek için bir çok kez bu ülkelere gidip geldiği için bu ziyaretlere Mekik Diplomasisi adı verilmiştir. Bu çalışmalar Camp David Antlaşmalarına giden yolu açmıştır. Camp David antlaşmasına göre: 1978'de imzalanan **Camp David** Antlaşmasına göre; İsrail 1967 savaşı'nda işgal ettiği Sina Yarımadasından çekilecek buna karşılık Mısır, İsrail'i resmen tanıyacak ve onunla diplomatik ilişki başlatacaktı.

MUHAMMED ALİ CLAY Dünyaca ünlü boksör. Roma Olimpiyatları'nda aldığı altın madalya onun tüm dünya tarafından tanınmasını sağlamıştır. Asker olarak Vietnam'a gönderilmek istendi ama kendisi buna karşı çıktı. Bunun üzerine lisansına el konuldu, daha sonra hapse atıldı. 1978 yılında affedilen, yeniden aktif spor yaşamına devam etti.

MUHTEŞEM OTUZLAR (II. Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerin ekonomik kalkınma politikalarına hız vermeleriyle beraber ekonomik kalkınmada önemli bir ivme yakalanmış bundan dolayı bu döneme 1945–1975) denmiştir .

NÜKLEER SİLAHLARIN SINIRLANDIRILMASI GÖRÜŞMELERİ: ABD – SSCB SALT I (1969) VE SALT II (1979) görüşmelerini yaptılar Ancak aynı yıl SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi üzerine ABD Kongresi SALT II'yi onaylamadı.

OPEC: 9-14 Eylül 1960 tarihleri arasında Bağdat'ta toplanan bir konferans sonucunda petrol ihraç eden ülkeler teşkilatı anlamında "OPEC" kuruldu. Kurucu üyeleri: Suudi Arabistan, İran, Kuveyt, Irak ve Venezuela'dır. Kuruluşu sonradan Katar, Libya, Endonezya, Ekvador, Birleşik Arap Emirlikleri katılmıştır. Arap Devletlerin oluşturdukları petrol teşkilatına **OAPEK** denilmiştir.

ORHAN ALDIKACTI 1982 anayasasını hazırlayan komisyonun başkanı.

PİNG-PONG DİPOMASİSİ Japonya'da dünya şampiyonası için bulunan Amerikan masa tenisi takımı 6 nisan 1971 günü Çine davet edildi. Amerikan ping-pong takımının yapmış olduğu bu ziyaretle Çin ile ABD arasında ilk temaslar başlamış oldu.

SUSUZ YAZ 1963'te Metin Erksan'ın " Berlin Film Festivali'nde "Altın Ayı" ödülünü kazanan filmi

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMD) Kıbrıs'ta 1 Ağustos 1958'de EOKA örgütüne karşı mücadele etmek için kurulan silahlı örgüt.

- *ABD Başkanı Kennedy ve SSCB lideri Kruşçev, Yumuşama Döneminin mimarları arasında yer alır.
- *Çin Halk Cumhuriyeti 1971 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatına üye olmuştur.
- *Salt I (Stratejik Silahları Azaltma Görüşmeleri) Antlaşması ABD ile SSCB arasında imzalanmıştır.
- *1 Ağustos 1975 tarihinde imzalanan Helsinki Nihai Senedi ile bloklar arasında barış ve iş birliğini sağlayan bildiri yayınlanmıştır.
- *Hindistan ve Pakistan arasında yaşanan ve günümüze kadar gelen Keşmir Sorunu hâlâ çözülememiştir.
- *Kübra Buharı ve Vietnam Savaşı Yumuşama Döneminin önemli sorunları arasında yer alır.
- *Muhammed Ali, Vietnam Savaşı'na katılmaması üzerine devlet tarafından lisansına bir süreliğine el konulmuştur.
- *SSCB tarafından 1979 yılında Afganistan işgal edilmiştir. Bunun üzerine ABD Salt II Antlaşması'na uymaktan vazgeçmiştir.
- *1980 yılında Moskova'da düzenlenen olimpiyatları ABD ve altmış iki ülke, SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi nedeniyle boykot etmişlerdir.
- *Nasır, Tito ve Nehru gibi devlet adamları Bağlantısızlar Hareketi'nin önemli kişileri arasındadır.
- *Altı Gün ve Yom Kippur (Ramazan) Savaşları Arap ülkeleri ve İsrail arasında yaşanmıştır.
- *Arap-İsrail Savaşları sonucunda Filistin Mültecileri Sorunu ortaya çıkmıştır.
- *1978 yılında imzalanan Camp David Antlaşması'nda Arap-İsrail Savaşları bir süreliğine sona ermiştir.
- *12 Eylül 1980 tarihinde yaşanan askerî darbe sonucunda siyasi partiler kapatılmıştır.
- *1970-1980 yılları arasında yaşanan terör olayları yüzünden Türkiye'de ekonomik alanda büyük olumsuzluklar yaşanmıştır.
- *1963'te Metin Erksan'ın "Susuz Yaz" filmi Berlin Film Festivalinde Altın Ayı ödülünü kazanmıştır.
- *Türkiye'de ilk televizyon yayımı 31 Ocak 1968 tarihinde gerçekleşmiştir.
- *30 Ekim 1973 yılında İstanbul'da Boğaz Köprüsü hizmete açılmıştır.
- *Türkiye 20 Temmuz 1974'te I. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı, 14 Ağustos 1974'te ise II. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı düzenlemiştir.
- *1973'te Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) Yunanistan'ın Ege denizindeki faaliyetleri üzerine, Ege'de petrol aramaya başlamıştır.

5. ÜNİTE: KÜRESELLEŞME

CEKİCİ GÜÇ BM Irak uçaklarının 32. ve 36. paralel dışına çıkmasını yasakladı. 36. paralelin kuzeyini denetim altında tutmak amacıyla Kuzey Irak'ta bir çekici güç kuruldu. Merkezi Türkiye'deki İNCİRLİK AMERİKAN üssü olan bu güç Türk, Amerikan, İngiliz, Fransız hava kuvvetlerinden oluşmaktadır.

ŞANGHAY BEŞLİSİ 1996'da Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan tarafından Batı'ya karşı alternatif ve etkili bir blok oluşturmak amacıyla kurulmuştur. 2001'de Özbekistan da bu oluşuma katılmış ve örgütün ismi "Şanghay İş Birliği Örgütü" olarak değiştirilmiştir.

KADİFE DEVRİM Çekoslovakya'da komünizm boyunduruğuna karşı başlayan hareketin genel adıdır.

Kansız bir devrim olduğundan bu devrim "Kadife Devrim" adıyla anılmıştır

BAĞIMSIZ DEVLETLER TOPLULUĞU(BDT) Sovyetler Birliği'nin dağılmasından 21 Aralık 1991'de "Almatı Zirvesi" sonucunda kurulmuştur. Topluluk Azerbaycan, Ermenistan, Belarus, Kazakistan, Moldova, Kırgızistan, Rusya, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Ukrayna'nın katılımıyla kurulmuştur. Topluluğa 1993'te üye olan Gürcistan Güney Osetya Savaşı'ndan sonra 15 Ağustos 2008'de topluluktan ayrılmıştır. BDT yaklaşık 24 milyonluk nüfusu, dünyanın toplam doğal kaynaklarının %25'i ve sanayi potansiyelinin %10'una sahip olmasıyla günümüzde de önemli bir güç durumundadır.

PERESTROİKA (Yeniden Yapılandırma): 1980'li yıllarda sosyalizm artık işlemez hale gelmesi üzerine ekonomik ve siyasi merkezçiliği kaldırılmaya yönelik faaliyetlerdir. SSCB Başkanı Gorbaçov tarafından uygulanan bu politika devlet mekanizmasını hantallıktan kurtarmaya yöneliktir.

GLASTNOST (Açıklık): 1985'ten itibaren Gorbaçov tarafından demokratikleşmeye doğru değişim amacıyla uygulanmış politikaların tümüne verilen addır. Gorbaçov halkın güvenini kazanmaya çalışmıştır. Perestroika ve Glastnost politikalarının amaçlanan, düşünce, siyasi ve sosyal özgürlüklerin ekonomideki refahı arttırmasıydı.

NANOMETRE: Bir metrenin milyarda biri ölçüsünde bir uzunluğu temsil der.

MAASTRİCHT KRİTERLERİ Hollanda'nın Maastricht kentinde Avrupa Birliği Antlaşması imzalanmış, üye devletlerin ekonomik ve parasal gerçekleşmesi amacıyla gereken kriterler belirlenmiştir.

KOPENHANG KRİTERLERİ 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesinde Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği için adaylık başvurusunda bulunan ülkelerin tam üyeliği kabul edilmeden önce karşılaması gereken kriterleri belirtmiştir. Bu kriterlere göre aday ülkeler demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlık hakları ve işleyen bir piyasa ekonomisi alanlarında belirli bir seviyeye gelmiş olmalıdırlar.

ANNAN PLANI Adını, planı ortaya atan Kofi Annan'dan alır Türk ve Rum kesimleri hâlinde bölünmüş Kıbrıs Adası'nın bağımsız devlet olarak birleştirilmesini öneren Birleşmiş Milletler planıdır. Plan gereğince Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti kurulacak, Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki bakanlıkların en az üçte biri Türklere olacaktır.

Devlet başkanlığı ve başbakanlık makamları on ayda bir Türkler ve Rumlar arasında geçicektir. Nisan 2004'te KKTC ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yapılan referandumlar ile oylamaya sunulan plan, Türk tarafında % 65 kabul görüldüğü halde Rum oylarının %76 ret şeklinde olduğundan hayata geçirilememiştir.

TİKA (Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) 24 Ocak 1992'de başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere; gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle ekonomik, teknik, sosyokültürel ve eğitim alanlarında iş birliğini geliştirmek amacıyla kurulan bir teşkilattır

MAVİ KELEBEĞİNİZİNDE: Sırların Bosna katliamını anlatan belgesel

KYOTO PROTOKOLÜ BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne ek olarak hazırlanan protokol, küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda mücadele ve iş birliğini öngörmektedir. Türkiye protokolü 2009'da imzalamıştır

SİYONİZM: Filistin'de bir Yahudi devletinin kurulmasını sağlamak için Yahudi gazeteci Theodor Herzl tarafından 19. yy sonlarında Viyana'da başlatılan harekete Siyonizm denir

İNTİFADA 1987'de İsrail işgaline karşı topluca başkaldırma niteliği taşıyan hareketin adıdır. Böylece Filistinliler arasında milli bilinç gelişmiştir.

U-2 HADİSESİ (1960): ABD, SSCB'nin askeri faaliyetlerini yakından takip etmek ve gözlemlemek için U-2 uçaklarını kullanmıştır. Ancak U-2 uçaklarından biri 1960 Mayıs'ında yine istihbarat elde etmek için Türkiye üzerinden Sovyet topraklarına doğru ilerlerken motorlarındaki arıza nedeniyle Sovyet sınırlarına radarla yakalandı ve düşürüldü. SSCB'de bu uçakların casus çağa olduğunu tüm dünya kamuoyuna duyurdu.

RESEYON: Ekonomide durgunluktur. Uzun süreli ekonomik çöküş olarak isimlendirilir.

NAİM SÜLEYMANOĞLU: Türkiye'ye olimpiyatlar tarihinde Güreş dışında ilk altın madalya kazandıran sporcu. İlk dünya rekorunu kırdığında sadece 15 yaşındaydı. 1984, 1985 ve 1986 yıllarında dünyada 'yılın haltercisi' seçildi.

1988 Seul, 1992 Barcelona ve 1996 Atlanta Olimpiyatları olmak üzere üç kez olimpiyat şampiyonu, 8 Kez dünya şampiyonu oldu, 46 dünya rekoru kırdı. Kendi kilosunun üç katından fazla kaldırarak, 'efsane' oldu. Spor otoritelerine göre 'tüm zamanların en iyi haltercisi'. 1988 yılında Time dergisine kapak oldu. 60 kg'de koparmada 200 kg kaldırarak dünya rekoru kırdı. 1988 yılında Seul olimpiyatlarında 9 dünya 6 Olimpiyat rekoru kırarak büyük bir zafer kazanmıştır. 1992 yılında Uluslararası Halter Basın Komisyonu tarafından "Dünyanın En İyi Sporucusu" seçildi.

DAYTON BARİŞ ANTLAŞMASI (14 Aralık 1995) Bosna, Hırvatistan ve Sırbistan arasında savaşın sona erdiren antlaşma.

SEATO (Güney Doğu Asya Sözleşmesi) 1954 yılında ABD, SSCB ve Çin'e karşı Avrupa'nın Atlantik kıyılarında Pasifik'e kadar bir ittifak çemberi oluşturdu.

STANİSLAV PETROV, 26 Kasım 1983 tarihinde Moskova yakınlarında bulunan Rusya Stratejik Roket Kuvvetlerinin Serpukhov-15 istasyonunda görev yapmaktaydı. Petrov'un ana görevi orduya ait füze erken uyarı sistemini izlemek ve herhangi bir saldırı alarmı verildiğinde en hızlı yoldan üstlerini durdurmak haberdar etmekti. Soğuk Savaş yıllarında SSCB'nin resmi prosedürü, herhangi bir erken füze saldırısı uyarını alındığında otomatik bir karşı atışın hayata geçirilmesi ve bu sayede karşı tarafa (ABD) kesin kayıp verdirilmesiydi. Rus füze erken uyarı sistemi, sabaha karşı 00.40 sularında Rusya'ya ABD'den gönderilmiş beş adet kıtalar arası balistik füze algılandığı uyarısını vermeye başladı. Petrov, bu uyarının bir hata olduğunu ve gerçekten saldırı olması hâlinde ABD'nin beş füze değili yüzlerce füze göndereceğini öne sürdü. Kısa süre sonra bulutların üzerindeki güneş ışığı yansımalarının bilgisayar hatası sonucu radarda beş Amerikan nükleer füzesi olarak görüldüğü ve Petrov'un uyarısını dünyayı kurtardığı biliniyor. Petrov 21 Mayıs 2004 tarihinde "Dünya Vatandaşı" ödülü ile ödüllendirilmiştir

HOÇALI KATLİAMI (1992) Ermeni güçlerin 1992 yılının 25 Şubatı 26 Şubat'ta bağlayan gecede bölgedeki 366. Alayın da desteği ile önce giriş ve çıkışı kapadığı Hoçali kasabasında, Azeri resmi kaynaklarına göre, 83 çocuk, 106 kadın ve 70'den fazla yaşlı dâhil olmak üzere toplam 613 sakin öldürülmüş, toplam 487 kişi ağır yaralanmıştır. 1275 kişi ise rehlin alınmış ve 150 kişi ise kaybolmuştur. Cesetler üzerinde yapılan incelemelerde cesetlerin birçoğunun yakıldığı, gözlerinin oyulduğu, başları kesildiği görülmüştür. Hamile kadınlar ve çocukların da maruz kaldığı tespit edilmiştir.

*Mihail Gorbaçov Sovyet sisteminde yenileşme sürecinin simgesi olan yeniden yapılanma demek olan "Perestrojka" ile yönetime şeffaflık anlamına gelen "Glostnost" düşüncelerini açıklamıştır.

*SSCB'den ayrılan devletler 1991 yılında Alma Ata Deklarasyonu ile Bağımsız Devletler Topluluğu'nu kurmuşlardır.

*SSCB'nin dağılmasından sonra Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan Türk Cumhuriyetleri kurulmuştur.

*"Cemile", "Selvi Boylum Al Yazmalım", "Gün Olur Asra Bedel" eserleriyle tanınan ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'dur.

*Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) boru hattına Rusya Federasyonu karşı çıkmıştır.

*Ebulfeyz Elçibey, Haydar Aliyev ve İlham Aliyev Azerbaycan cumhurbaşkanları arasında yer alır.

*Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan Dağlık Karabağ Sorunu günümüze kadar çözülememiştir.

*Dünyanın en uzun destanı olan Manas Destanı Kırgızlara aittir.

*İslam Konferansı Teşkilatı 25 Eylül 1969 tarihinde imzalanmıştır. Bu teşkilatın Genel Sekreterliğini günümüzde Ekmeleddin İhsanoğlu yürütmektedir. (İKÖ'nün ilk Türk genel sekreteridir.)

- *İran ve Irak arasında Şattularap Su Sorunu yüzünden 8 yıl süren bir savaş yaşanmıştır.
- *1979 yılında İran'da Şahlık rejimi yıkılmış, Humeyni liderliğinde İslam Cumhuriyeti kurulmuştur.
- *İrak, İran, Kuveyt, Suudi Arabistan, Venezuela devletleri bir araya gelerek Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü anlamına gelen OPEC'i kurmuşlardır.
- *1958 yılında ABD, Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA)'ni kurarak ilk uydusunu uzaya göndermiştir.
- *Yuri Gagarin uzaya giden ilk kozmonot (1961 Vostok-1 Uzay aracı) ile, Neil Armstrong ise (1969) aya ilk ayak basan kişidir.
- *1960–1980 yılları arasında düzenlenen FIFA Dünya Kupası'nda sırasıyla Brezilya (1962), İngiltere (1966), Brezilya (1970), Almanya (1974) ve Arjantin (1978) şampiyon oldu.
- *Türkiye Akdeniz Oyunlarına 1971 yılında ev sahipliği yapmıştır.
- *Enosis, Megalo İdea (Büyük Yunanistan'ı kurma düşüncesi) hedefi çerçevesinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını ifade etmektedir.
- *EOKA örgütü Kıbrıs Rumların Enosis amacını gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur.
- *ABD, Johnson Mektubu ile Türkiye'nin Kıbrıs adasına yönelik düzenlediği Barış Harekâtı'nı durdurmasını istemiştir.
- *Asala terör örgütü 1970 yılından sonra Türkiye'nin yurt dışındaki diplomatlarına yönelik saldırılar düzenlemiştir.
- *15 Kasım 1983'te Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu. Kıbrıs Türk Federe Devleti Rauf Denktaş önderliğinde 13 Şubat 1975'te kurulmuştur.
- *27 Mayıs 1960 askerî darbesi ile Başbakan Adnan Menderes'in başında bulunduğu Demokrat Partisi'nin iktidarına son verildi.
- *1961 ve 1982 Anayasaları halk oylaması sonucunda kabul edilmiştir. 1921 ve 1924 Anayasaları halk oylamasına sunulmamıştır.
- *Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Cumhuriyetlerinden olan Kazakistan'dadır.
- *Türkiye 24 Ocak 1992 tarihinde TİKA (Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) Teşkilatını kurmuştur.
- *Türkiye'nin en kısa kara sınırı özerk bir cumhuriyet olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyetiyledir.
- *1957 yılında Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Birliği adını alan birlik 1993 yılındaki Maastricht Antlaşmasıyla Avrupa Birliği adını almıştır.
- *Maastricht şehri Hollanda, Kopenhag şehri Danimarka, Helsinki şehri ise Finlandiya'da yer alır.
- *Maastricht Kriterleri ekonomik, Kopenhag Kriterleri ise siyasi ve kültürel hakları içermektedir.
- *Avrupa Birliği'ne 2004 yılında, yeni katılımlar olmuş ve üye sayısı 25'e çıkmıştır. Hırvatistan ve Türkiye aday ülkeler arasındadır.
- *Türkiye AET'nin kurulmasından kısa bir süre sonra 1959 yılında topluluğa tam üyelik için başvuru yapmıştır.
- *12 Eylül 1963 tarihindeki Ankara Antlaşmasıyla Türkiye ve AET arasında bir ortaklık anlaşması imzalanmıştır.
- *Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 1 Ocak 1996 tarihindeki Gümrük Birliği yürürlüğe girmiştir.
- *10–11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümetler Başkanları zirvesinde Türkiye, oy birliği ile Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul edilmiştir.
- *1980'de 24 Ocak Kararları kabul edilmiş ve karma ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçilmiştir.
- *Yugoslavya'nın Dağılmasıyla Kurulan Cumhuriyetler 1. Karadağ 2. Bosna-Hersek 3. Kosova 4. Hırvatistan 5. Slovenya 6. Sırbistan
- *Sırp ve Bosnalılar arasında yaşanan "Bosna Savaşı" Dayton Antlaşması ile sona ermiştir.
- *Bosna Savaşı'nda Sırp, Bosnalılara bir soykırım uygulmuş, Sırp lider Slobadan Miloseviç Lahey Adalet Divanında yargılanmıştır.
- *Yugoslavya'daki iç savaş sırasında Aliya İzzet Begoviç (Bilge lider) Boşnakların liderliğini yaparak Bosna Hersek'in bağımsızlığını kazanmasında rol oynamıştır. Aliya İzzet Begoviç 2003'te vefat etmiştir.
- *1982'te Enver Hoca'nın ölümünden sonra Ramiz Alia, Arnautluk Komünist Partisi liderliğine ve devlet başkanlığına getirildi. Dışa kapalı bir politika takip eden Arnautluk, Aliya Döneminin ilk yıllarında aynı politikayı takip etti. Bu yüzden Arnautluk SSCB'de başlayan değişim rüzgarlarından en son etkilenen devlet oldu.
- *İrak'ın Kuveyt'i ilhak etmesi sonucunda I. Körfez Savaşı yaşanmıştır.
- *ABD, 11 Eylül 2001 tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'ne düzenlenen saldırılar sonucunda teröre destek verdiğini ileri süren Afganistan'a hava saldırısı düzenlemiştir.
- *Afganistan'dan uzaklaştırılan Taliban yönetiminden sonra BM Güvenlik Konseyi tarafından ülkede Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (ISAF) kurulmuştur.
- *Türkiye, uzun süre ISAF'ın komutanlığını üstlenerek başarı ile sürdürmüştür.
- *1970'li yılların başlarından itibaren Türkiye'nin GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)'i uygulamaya başlaması Suriye ve Irak tarafından tepkiyle karşılanmıştır.
- *1996 yılında dünya "Dolly" adlı koyun kopyalanırken, Türkiye'de ise 2007 yılında "Oyalı" adlı koyun kopyalanmıştır.
- *Günümüzde insanları etkileyen bilimsel alanda devrim niteliğindeki en önemli gelişme nanoteknolojidir.
- *1997 yılında çekilen Titanik Filmi, 11 alanda Oscar ödülünü kazanmıştır.
- *1992 yılında Türkiye'nin önderliğinde Karadeniz Ekonomik İş Birliği Teşkilatı (KEİ) kurulmuştur.
- *1993'te Çekoslovakya, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olmak üzere iki ülkeye ayrıldı.
- *Ocak 1996 yılında Kardak Kayalıkları yüzünden Türkiye ve Yunanistan savaşın eşiğine gelmişlerdir.
- *1980–1990 yılları arasında Bulgaristan sayıları 1,5 milyona ulaşan soydaşlarımıza yönelik bir asimilasyon politikası izlemiştir.
- *Galatasaray 2000'de UEFA ve Süper Kupa'yı alarak Türk Futbol tarihinde bir destan yazdı.)
- *Nisan 2004 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türkler Annan Planı'na % 65 evet oyu verirken, Rumlar ise % 76 ile hayır oyu vermişlerdir.
- *Türkiye'de ilk renkli televizyon yayımı 1984'te, ilk özel televizyon kanalı ise 1990 yılında yayın hayatına başlamıştır.
- *Sertab Erener, 2003'te düzenlenen Eurovision Sarkı Yarışmasında Türkiye'ye birincilik ödülünü kazandırmıştır.
- *18 Aralık 2010'da Tunus'ta Muhammed Buazizi'nin meyve-sebze arabasına el konulmasını kendini yakarak protesto etmesiyle Arap Baharı başladı.
- *Rusya, Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkedir. Karadeniz'in altından döşenen Mavi Akım Projesi bu gelişmelerde etkilidir.